

М.М. Косьмій

Приватний вищий навчальний заклад Університет Короля Данила, Україна

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ ЧИННИКІВ НА ПРОСТОРОВУ СТРУКТУРУ МІСТА

У статті вивчаються теоретичні та методологічні аспекти впливу нематеріальних чинників на просторову структуру міста. На підставі структурного та феноменологічного методів визначаються рівні впливу нематеріального (законодавчо-нормативні, політико-адміністративні, ментально-етичні, релігійно-духовні та ландшафтно-естетичні чинники) на просторову структуру урбанізованих систем.

Ключові слова: нематеріальні чинники, просторова структура, урбанізована система, місто, структурний та феноменологічний методи.

Постановка проблеми

Зацікавлення урбаністичною тематикою є закономірним, адже воно дозволяє сформувати уявлення про виникнення, розвиток і формування просторової структури міст, врахування різних матеріальних та нематеріальних чинників розвитку міських поселень. Сучасні дискусії про форми організації міст, є цілком виправдані, а їх гострота пояснюється відсутністю наукових підходів до пошуку сенсу буття міста. Це важливо оскільки, з роками міста набули не тільки матеріального, а й нематеріального образу. Якщо матеріальне можна досягнути, наочно пізнати, то нематеріальне є своєрідним феноменом, що формує унікальність архітектурно-урбаністичних рішень, надає місту «душу», наділяє тими властивостями і рисами, які з часом стають традиційними. Матеріальний вимір просторової організації міста досягається через вивчення будинків, споруд, вулиць, площ, системи планування та комунікації тощо, які є ключовими елементами.

З огляду на вищенаведене, наукова актуальність нашого дослідження полягає у визначенні за допомогою структурного і формалізованого методу форм і способів впливу нематеріального на просторову структуру урбаністичних систем. Останнє важливе з огляду на те, що місто це «живий організм» і він твориться і функціонує на підставі і задля реалізації широкого спектра чинників, які можна виміряти кількісно і тих, які можна сприйняти, як певну ідеологему. Останнє важливе і з огляду на поширення концепції «smart city».

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Методологічною основою нашого дослідження стали праці українських та іноземних вчених,

зокрема А. Віна, М. Габреля, С. Джоса, М. Єремії, М. Лисенка, Л. Молодкіної, К. Норберг-Шульца, Л. Тома, М. Шубенкова, С. Холла та ін. Згадані вчені при вивченні просторової структури, акцентують увагу на наявності окремих нематеріальних чинників впливу. При цьому спостерігаємо відсутність комплексного дослідження присвяченого вивченню нематеріального.

Метою статті є визначення за допомогою феноменологічного та структурного методів рівень і форми впливу нематеріальних чинників на просторову структуру міст.

Виклад основного матеріалу

Вирішити поставлені завдання можливо тільки шляхом встановлення властивостей архітектури та просторової структури, як конкретного явища, що безпосередньо пов'язане із життєдіяльністю людей. Це дозволить не тільки зрозуміти зміст цих категорій, а й визначити міру впливу нематеріального на організацію просторової структури. Сама архітектура є механізмом утилітарного використання простору і формується під впливом культури [7, с. 4]. Це свідчення є прикладом того, що матеріальні чинники формуються під впливом нематеріальних факторів, які відображаються у культурі людей – кінцевих споживачів архітектурного простору. Таку взаємозалежність можна пояснити і закономірним поєднання гуманітарних і природничих підходів до розуміння свідомості людини і усвідомлення останньою – навколишньої дійсності.

У наш час прийнято розмежовувати містобудівний простір та містобудівну систему. Першим прийнято вважати «багатовекторний простір людських, природних, функціональних і часових характеристик, в яких реалізується

життєвий цикл містобудівних систем» [2, с. 15], а другою – «складну динамічну систему, що є композицією населених місць, зв'язків і відношень у багатомірному природному та соціально-економічному просторі» [2, с. 15]. Взаємозв'язок цих понять важливий з огляду на те, що «простір» це філософське поняття і виступає первинною основою організації буття. Найцікавішим є те, що саме нематеріальне впливає як на розвиток «простору», так і «структури» в архітектурі та містобудуванні. Оскільки простір будучи нейтральним, відстороненим і беземоційним середовищем для життя людини [6, с. 86] не може розвиватися та існувати без впливу духовності, моралі, різноманітних світоглядних імперативів, що формуються окремою людиною чи групою людей.

Вивчити вплив нематеріального на просторову структуру міста, можна шляхом поєднання комплексу методів і принципів наукового пізнання. З огляду на те, що нематеріальні чинники не мають чітких кількісних ознак, для їх виміру доцільно застосовувати загальнонаукові методи, зокрема феноменологічний. Для визначення міри і ступеня впливу нематеріального (який на відміну від матеріальних чинників, важче виміряти кількісно) на просторову структуру, слід застосувати прикладні методи дослідження, зокрема структурний.

Феноменологічний метод важливий з огляду на те, що дозволяє зрозуміти практичне наповнення нематеріального. Таке розуміння реалізовується на кількох рівнях: 1) рівень творця – проєктанта; 2) рівень – виконавця; 3) рівень замовника; 4) рівень сторонньої особи, як спостерігача. На останні два рівні вагомий вплив має час, оскільки він впливає на уподобання та практичні потреби замовника.

У плані вивчення нематеріального, феноменологія сформувала специфічний підхід до розуміння архітектурного простору як місця з послідовним розглядом його в якості інтенціонального предмета з особливим і неповторним «життєвим світом» [4, с. 27].

Ідеологом застосування феноменологічного підходу до розуміння архітектурно простору був норвезький історик архітектури К. Норберг-Шульц, який для характеристики формальних властивостей просторової системи, запропонував застосувати поняття «Genius Loci» («геній локусу») [11, р. 86; 12]. Поняття запозичене з давньоримської релігійної традиції та означає «дух місця». Це поняття є базовим для архітектури, а вивчення конкретного місця, яке пов'язує інтелектуальні, духовні та емоційні явища з їх матеріальним оточенням, є вкрай важливим у процесі вивчення впливу нематеріального на просторову структуру. Історично та генетично у кожній людині закладено

прагнення до розвитку і вдосконалення не тільки себе, а й довкілля. Для цього, людина мусить пристосуватися до духу того місця, в якому проживає. Саме під впливом місця та «духу місця» де проживала людина, остання наповнює навколишнє середовище персональною неповторністю, надає йому соціальної значущості [4, с. 28].

К. Норберг-Шульц, пов'язував «локус» або «місце» насамперед з просторовою структурою індивідуального житла людини. Він сформував власну феноменологічну теорію архітектури, в основі якої лежить розуміння архітектурного простору як «локусу», насиченого смислами людського життя-буття, а метою і завданням архітектури, є формування місця (локусу), «яке вибирає в себе якості простору і наближає їх до людини» [5, с. 30].

Розвиваючи концепцію «локусу», можна стверджувати, що вона відповідає ідеї впливу ментально-етичних, історико-культурних і релігійно-духовних чинників на просторову структуру. Для українців, особливо західного регіону є властивим дотримання звичаїв і релігійних і морально-духовних імперативів, збереження елементів яких у власному домі («локусі») є обов'язковим. Вплив названих нематеріальних чинників на індивідуальний життєвий простір окремої людини, не тільки формує «дух місця», а й впливає на просторову систему організацію міського простору, оскільки наявність сакральних об'єктів (церков) для більшості людей є вкрай важливим. У меншій мірі поняття «локусу» можна застосувати до законодавчо-нормативних чи адміністративно-політичних чинників, які є виявом не індивідуальної, а колективної волі, являють собою компроміс, в тому числі й світоглядний. Окрім того, законодавчий і нормативний акт володіє власним духом, який має формальну і неформальну вищу силу над волею пересічних громадян, але при цьому зобов'язаний задовольняти їх базові потреби.

Найвідомішим сучасним ідеологом феноменології в архітектурі є американський архітектор-практик С. Холл, який вважається основоположником і апологетом практичної феноменології в архітектурі і автором поетичного підходу до архітектурного проєктування [4, с. 29].

С. Холл пропонує зрозуміти архітектуру, як світ феноменів кольору, запахів, звуків, текстур та ін., які у своєму поєднанні формують естетику середовища [9, р. 104]. Власне естетико-ландшафтне середовище є тим нематеріальним чинником, що впливає безпосередньо та опосередковано на містобудівні умови та обмеження.

Феноменологічну концепцію «місця» С. Холл збагатив також введенням в неї специфічного

поняття «паралакс», що розуміється як рух тіла в просторі і зміщення сприйняття [1]. За висловлюванням С. Холла, архітектура – це феноменологічна дисципліна, і люди здатні зрозуміти її, тільки усвідомлюючи той момент, що «наші тіла рухаються крізь простір» [1].

На нашу думку, застосування феноменологічного методу при дослідженні нематеріальних чинників вадливе з огляду на те, що він безпосередньо стосується життєвого простору кожної людини, а та, в свою чергу, намагається змінити весь оточуючий світ у відповідності до свого «духу місця». Запропонований феноменологами «локус» є складовою частиною просторової форми архітектурних об'єктів.

Дослідження зазначеної вище області актуально для виявлення закономірностей побудови архітектурних об'єктів, які обумовлені перш за все загальними законами природи і не залежать від волі людей. Ці закономірності, як правило, проявляються приховано. Особливості їх дії можуть враховуватися людьми неусвідомлено, через процедури численних спроб і помилок, через природний відбір або «апріорні» (успадковані) знання. Такого роду закономірності можуть враховуватися цілком усвідомлено як накопичене і передане дослідне знання, і тоді вони формулюються людьми у вигляді якихось порад, правил, норм і канонів, що визначають «оптимальні» прийоми організації їх просторового оточення. У кожному разі головними фізичними характеристиками такої просторової організації є прийоми членування загального простору на частини і організація просторових переміщень.

З огляду на те, що нематеріальне безпосередньо впливає на просторову структуру міста і опосередковано на матеріальні фактори, виміряти нематеріальне можна тільки одним шляхом – вимірявши геометричні та структурно-просторові властивості архітектурного середовища. Геометричні та структурно-просторові властивості визначаються антропометричними чинниками соціального буття людей. Ця теза є новою, оскільки вважалося, що людина не впливала на природу законів існування матеріальних об'єктів в реальному просторі [7, с. 5-6].

Доцільно визначити чи мали вплив нематеріальні чинники на загальні закони розвитку матеріальних об'єктів. Останні безпосередньо залежали від масштабів і масовості розвитку архітектурного простору. Однак масштаби безпосередньо залежали від потреб людей, а отже мали антропоцентричне підґрунтя. Окрім того, явище масовості часто залежало від духовних уподобань людей. Саме тому соціальні спільноти безпосередньо впливають на масштаб міста чи

регіону. Нематеріальний фактор впливав також на природний рух населення та його розподіл по території (останні дві тисячі років, основним фактором, що сприяв природній міграції людей була релігія; в епоху середньовіччя християнські місіонери впливали на розвиток архітектурних стилів країн у які направлялися з метою «навернення до віри Христової»; в Іспанії арабське завоювання визначило характерні риси архітектури та просторової структури міст, які зберігаються і наш час; для українських земель, сааме християнство стало поштовхом до спорудження монументальних кам'яних об'єктів – церков). Ці зміни є виявом макровпливу нематеріального на просторову структуру. На макрорівні, вплив нематеріального проявляється на поведінці мешканців мікрорайону.

Визначити чому нематеріальне є настільки важливим і чому його вплив на просторову структуру міста вагомий, можна шляхом застосування структурного методу. Він дозволяє найбільш повно визначити чинники, що не регулюються законами механіки. Кожна людина за час свого життя, не тільки живе, вона формує свій навколишній простір та створює просторову середовище. Причина цього полягає у біологічній здатності людини з дитинства вільно орієнтуватися в просторі, що на підсвідомому рівні формує переконання про здатність сформувати середовище проживання. Люди будують і перебудовують власні будинки, прокладають об'єкти інфраструктури, вирубують і садять дерева та ін. Тобто роблять усе, що прийнято називати архітектурою в загальному її розумінні. При цьому не слід забувати про фахових архітекторів, які на основі чіткої системи здатні впорядкувати не тільки особистий простір, а організувати просторову структуру окремих міст, регіонів чи країни. Вивчити вплив людини на просторову структуру можна шляхом застосування методики розрахунку індексу людського розвитку запропонованого М.В. Лисенко, О.С. Снітко та В. В. Брук [3]. Одним із ключових показників, які виділяють дослідники є показник освіченості людини [3, с. 47]. Однозначно, що освічена людина по іншому сприймає оточуючий простір і формує урбаністичну систему, яка є ефективною і одночасно може легко трансформуватися. Саме освічена людина є в основі проектування концепції сучасного розумного міста «smart city», що розробляється рядом іноземних вчених. Зокрема М. Еремія, Л. Тома [8], С. Джос, Ф. Капротті [10] та ін.

Історично склалося так, що людина формує власний порядок в навколишньому світі (просторову структуру). Цей порядок неможливий без наявності стійких прийомів створення форм. Останні формуються під впливом нематеріальних чинників.

Першим таким чинником стали вірування та звичай, які регулювали процедуру організації простору окремої громади. Якщо релігії під впливом людей трансформувалися і пройшли еволюцію від анімізму до монотеїзму і політеїзму, то звичай (розуміється як праобраз правової норми) став фактором, що дозволив зберегти сформовані історично архітектурні стилі. Саме звичай перешкодив хаотичному нав'язуванню уявлень та ідей окремих людей на просторову структуру. Окрім того, звичай став причиною того, що структурність (закономірне прагнення людини до впорядкування середовища) характеризує людину в її творчій діяльності.

Структурний метод важливий з огляду на те, що не доцільно вивчати вплив нематеріального на просторову структуру міста загалом. Цей вплив проявляється на рівні конкретних архітектурних форм, кожна з яких має практичне значення та смислове навантаження. Взаємозв'язок архітектурних форм у складі архітектурного явища (об'єкта або комплексу) відбувається під впливом чітких норм. Вивчення прихованих внутрішніх факторів впливу нематеріального дозволяє відрізнити одні об'єкти від інших, зіставляючи структури складових їх частин [7, с. 5].

Вивчити архітектурний простір без визначення його структурних властивостей неможливо. Для цього слід провести його внутрішнє просторове членування, що дозволить прослідкувати не тільки послідовність окремих складових простору, а й виокремити нормативні вимоги до їх планування, використання та ін. На цьому етапі можна також прослідкувати вплив нематеріального. Можна говорити, як про «дух об'єкта», про «дух проєктанта», «дух будівельника» і «дух замовника». Ці категорії є відносно умовні, і їх є значно більше, але вони демонструють нам те, як конкретні люди, що причетні до організації просторової системи, впливають на її характер. Кінцевої мети в процесі розвитку міста можна досягти тільки тоді, коли «духовність» усіх суб'єктів містобудівної діяльності є ідентичним, або подібним. Такий рівень співвідношення нематеріального можна робити під час системного опису будови архітектурних об'єктів. В цьому випадку можна застосувати підхід лінгвіста Ф. Де Соссюра, який вивчаючи різні мови трактував їх як мовні системи, а вивчаючи відмінності між ними, порівнював мовну систему із шахматною дошкою. Така аналогія надзвичайно цікава, оскільки у шахах, статус кожної фігури визначається її функціональними можливостями і відносним позиціонуванням по відношенню до інших фігур. Зовнішня форма фігури, вигляд та матеріал її виготовлення, жодним чином не впливають на ці функціональні можливості. Це саме ми спостерігаємо і в архітектурі. Однак на відміну від

шахових фігур, архітектурні об'єкти «живі», а їхній внутрішній «дух», який не впливає на функціональність, визначає взаємозв'язок з іншими об'єктами в межах спільного простору розташування. Це можливе тільки у випадку впливу нематеріальних чинників.

Дослідження нематеріального з допомогою структурно методу важливе і з огляду на те, що останній розглядає структуру об'єкта як сукупність інваріантних (незмінних) відносин. Може скластися помилкова думка, що нематеріальні чинники не є сталими. Вони, так само, як і матеріальні мають тимчасову ознаку сталості. Скажімо ж норми права, естетично-ландшафтні, політично-адміністративні чи релігійно-духовні, діють впродовж окремого проміжку часу, на окремій території та за окремих суспільно-політичних та історичних обставин. Єдиним фактором, що змінює нематеріальні та матеріальні чинники є людина. В процесі цієї зміни першими трансформуються саме нематеріальні основи, а відтак відбувається зміна матеріальних чинників впливу. В будь-якому випадку, нематеріальне формує своєрідний скелет конкретного об'єкта та сукупність правил, за якими цей об'єкт може змінюватися. Ці зміни відбуваються на рівні просторових взаємин.

Серед дослідників прийнято виділяти кілька процедурних елементів структурного методу, завдяки яким краще досягнути зміст і міру впливу на просторову структуру нематеріальних чинників. Характерною рисою структурного методу стає перенесення уваги з елементів і їх «природних» властивостей на відносини між елементами. Основними процедурами структурного методу є:

- 1) виділення первинної множини об'єктів, в яких наявна певна структура;
- 2) розчленування об'єкта на складові частини, в яких прослідковуються типові спільні елементи;
- 3) визначення рівня відносин між виділеними частинами, їх систематизація і побудова абстрактної структури шляхом формально-логічного моделювання з виведенням зі структури всіх теоретично можливих наслідків з їх подальшою перевіркою на практиці [7, с. 5].

Один із основоположників структурного методу К. Леві-Строс, сформував ідею, що стійкі процеси життєдіяльності людей визначають умови формування штучних архітектурно-просторових систем [7, с. 6]. У такий спосіб можна вкотре переконатися про визначальний вплив нематеріального на просторову структуру розвитку міст. З іншого боку, доведеним є факт, що структурний метод надає можливість формалізації об'єкта дослідження і цим створює нову категорію об'єкта, який, не належачи до області реального, а перебуваючи в області раціонального і

функціонального, тим самим вписується в цілий комплекс наукових досліджень, що розвиваються сьогодні на базі наук, пов'язаних з вивченням структури [7, с. 6]. При цьому слід пам'ятати, що для забезпечення об'єктивності дослідження доцільно враховувати психологічні чинники, культурні, географічні, соціальні, історичні обставин існування нематеріального як системи і як окремого елемента.

Висновки

Таким чином, нематеріальні чинники відіграють важливу роль в процесі організації просторової структури міста. Нематеріальне забезпечує можливість просторового існування об'єктів, формує, так звану оболонку проживання, якою може бути будь-яке предметно-просторове навколишнє середовище, створене або пристосоване людиною для власної діяльності. Творення людиною місця свого життя і простору довкола нього призвело до того, що архітектура сформувалася як складна штучна система. Історично це виглядало так, що печера, як природне явище, стане об'єктом архітектури тільки з моменту її включення людиною в склад простору свого проживання.

Нематеріальне формується у духовному світі людей, є відображенням їхніх мистецьких уподобань, фізичних та психологічних переживань, але існує в реальному світі і підкорюється його природним законам. Саме наявність нематеріального і його вплив на архітектуру, робить останню унікальною і забезпечує відмінність від решти точних, інженерських дисциплін, формуючи «методологічний розрив», оскільки розуміння потреб людей не може бути уніфікованим.

Література

1. Вин, А. Феноменология Стивена Холла [Електронний ресурс]. / А. Вин // Архидом. – Режим доступу: <http://archidom.ru/content/1170.html>.
2. Габрель, М. М. Методи експертної оцінки просторової організації містобудівних систем [Текст] / М.М. Габрель // Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2002. – Вип. 11. – С. 14–23.
3. Лисенко, М. В. Виявлення можливих напрямків удосконалення методики розрахунку індексу людського розвитку [Текст] / М. В. Лисенко, О. С. Снітко, В. В. Брук // Комунальне господарство міст. Серія: Технічні науки та архітектура. Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, 2019. – Том 5. – № 151. – С. 45-53.
4. Молодікина, Л. В. Философский смысл архитектурного произведения как места [Електронний ресурс]. / Л. В. Молодікина // Социально-гуманитарное обозрение, 2018. – № 3. С. 27-30. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/filosofskiy-smysl-arhitekturnogo-proizvedeniya-kak-mesta>.

5. Норберг-Шульц, К. Жизнь имеет место [Текст] / К. Норберг-Шульц // Известия высших учебных заведений. Architecton. 1995. № 1-2. – С. 24-31. Перевод с англ. Иовлев В.И. // «Oslo-School of Architecture». Research Magazine. 1991. № 1 // Ed by H. Dunin – Woysseth, Y. Solheim, E. Urheim). – P. 24-26.
6. Рочняк, Ю. А. Архитектурный простір і архітектурне середовище: пошук відповідності [Текст] / Ю. А. Рочняк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2001. – № 429 : Архітектура. – С. 84–87.
7. Шубенков, М. В. Структура архитектурного пространства [Електронний ресурс] / М. В. Шубенков // Архитектура и строительство России, 2007. – №1. С. 2-8. – Режим доступу: <https://elibrary.ru/item.asp?id=11897835>.
8. Eremia, M., Toma, L., Sanduleac, M. (2017) The Smart City Concept in the 21st Century. *Procedia Engineering*, 181, 12-19. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2017.02.357>.
9. Holl, S. (2000) Parallax. New York: Princeton Architectural Press. 353.
10. Joss, S., Sengers, F., Schraven, D., Caprotti, F., Dayot, Y. (2019) The Smart City as Global Discourse: Storylines and Critical Junctures across 27 Cities. *Journal of Urban Technology*, Volume 26. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/10630732.2018.1558387>.
11. Norberg-Schulz, C. (1980) Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture. New York: Rizzoli. 213.
12. Norberg-Schulz, C. (1963) Intentions in Architecture. Oslo: Universitetsforlaget, 1963.

References

1. Vin, A. Fenomenologiya Stivena Kholla. *Arkhidom*. Retrieved from: <http://archidom.ru/content/1170.html>.
2. Habrel, M. M. (2002) Metody ekspertnoi otsinky prostorovoi orhanizatsii mistobudivnykh system. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia: Nauk.-tekhn. zbirnyk*. K.: KNUBA. 11. 14–23.
3. Lysenko, M. V., Snitko O. S., Bruk V.V. (2019) Vyiavlennia mozhlyvykh napriamkiv udoskonalennia metodyky rozrakhunku indeksu liudskoho rozvytku. *Komunalne gospodarstvo mist. Seria: Tekhnichni nauky ta arkhitektura*. Kharkivskiyi natsionalnyi universytet miskoho gospodarstva imeni O. M. Beketova. Tom 5. 151. 45-53.
4. Molodkina, L. V. (2018) Filosofskii smysl arkhitekturnogo proizvedeniya kak mesta. *Sotsial'no-gumanitarnoe obozrenie*, 3. 27-30. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/filosofskiy-smysl-arhitekturnogo-proizvedeniya-kak-mesta>.
5. Norberg-Shul'ts, K. (1995) Zhizn' imeet mesto. *Izvestiya vysshikh uchebnykh zavedenii*. Architecton. 1995. № 1-2. – S. 24-31. Perevod s angl. Iovlev V.I. // «Oslo-School of Architecture». Research Magazine. 1991. № 1 // Ed by H. Dunin – Woysseth, Y. Solheim, E. Urheim). 24-26.
6. Rochniak, Yu.A. Arkhitekturnyi prostir i arkhitekturne seredovyshche: poshuk vidpovidei. Retrieved from: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/36747/1/14_84-87.pdf.
7. Shubenkov, M. V. (2007) Struktura arkhitekturnogo prostranstva. *Arkitektura i stroitel'stvo Rossii*. №1. 2-8. Retrieved from: <https://elibrary.ru/item.asp?id=11897835>.

8. Eremia, M., Toma, L., Sanduleac, M. (2017) The Smart City Concept in the 21st Century. *Procedia Engineering*, 181, 12-19. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2017.02.357>.
9. Holl, S. (2000) Parallax. New York: Princeton Architectural Press. 353.
10. Joss, S., Sengers, F., Schraven, D., Caprotti, F., Dayot, Y. (2019) The Smart City as Global Discourse: Storylines and Critical Junctures across 27 Cities. *Journal of Urban Technology*, Volume 26. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/10630732.2018.1558387>.
11. Norberg-Schulz, C. (1980) Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture. New York: Rizzoli. 213.
12. Norberg-Schulz, C. (1963) Intentions in Architecture. Oslo: Universitetsforlaget, 1963.

Рецензент: д-р архітектури, проф., В.Ю. Дурманов, ПВНЗ Університет Короля Данила, Івано-Франківськ, Україна

Автор: КОСЬМІЙ Михайло Михайлович
кандидат юридичних наук, декан факультету архітектури, будівництва та дизайну
ПВНЗ Університету Короля Данила
E-mail - kosmiy.lud@gmail.com
ID ORCID <http://orcid.org/0000-0003-4823-5573>

METHODOLOGICAL ASPECTS OF INFLUENCE OF INTANGIBLE FACTORS ON THE SPATIAL STRUCTURE OF THE CITY

M. Kosmii

King Danylo University, Ukraine

The article examines theoretical and methodological aspects of the influence of intangible factors on the spatial structure of the city. It is possible to study the influence of the intangible on the spatial structure of the city by combining a set of methods and principles of scientific knowledge. Given that intangible factors do not have clear quantitative traits, it is advisable to use general scientific methods, including phenomenological ones, to measure them. Applied research methods, in particular structural ones, should be used to determine the extent and extent of the influence of an intangible (which, unlike material factors, is harder to measure quantitatively) on spatial structure. On the basis of structural and phenomenological methods, the levels of influence of the intangible (legislative-regulatory, political-administrative, mental-ethical, religious-spiritual and landscape-aesthetic factors) on the spatial structure of urban systems are determined. The phenomenological approach is based on the ideas of Norwegian architectural historian K. Norberg-Schulz, who proposed the concept of «Genius Loci» to characterize the formal properties of the spatial system, as well as contemporary American architect-practitioner S. Hall, who is an apologist for practical phenomenology in architecture. The structural method is applied on the basis of methodological approaches proposed by the Russian scientist M. Shubenkov. The study found that intangible factors play an important role in the organization of the spatial structure of the city. Intangible provides the possibility of spatial existence of objects, forms a so-called shell of habitation, which can be any object-spatial environment created or adapted by man for his own activity. The creation of a place of life and space around it by man has led to the fact that architecture was formed as a complex artificial system. Historically, it seemed that the cave, as a natural phenomenon, would become an object of architecture only from the moment of its inclusion by man in the space of his residence. Intangible is formed in the spiritual world of people, is a reflection of their artistic preferences, physical and psychological experiences, but exists in the real world and is subject to its natural laws. It is the presence of the intangible and its impact on architecture that makes the latter unique and provides a distinction from the rest of the exact, engineering disciplines, forming a «methodological gap», because understanding the needs of people can not be unified.

Keywords: intangible factors, spatial structure, urban system, city, structural and phenomenological methods.